

תרומה

אמנם מכיון שהתורה היא נצחית, בכל זמן ובכל מקום, הרי מובן שבעבודת האדם ברוחניות, ישנן עכשיו גם ב' בחי' אלו דתרומת האדנים ותרומת המשכן.

ולא עוד, אלא דמכ"ש הוא: אם הענין הוא כן בכל פרט וחלק שבתורה שישנו בכל מקום וזמן, עאכ"כ בהפרטים השייכים למשכן, שעיקר ענינו הוא "ושכנתי בתוכם" ואמרנו^ל י: "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כא"א מישראל" — והיינו גילוי השכינה שכל אחד מבניי (ובמילא: בכל מקום וזמן) צריך להמשיך בנפשו ע"י עבודתו — הרי מובן דכמו שבנין המשכן כפשוטו הי' ע"י תרומת אדנים וכו', עד"ז הוא ג"כ ב"משכן" הרוחני בתוך כ"א מישראל, שנעשה ע"י עבודת האדם בבחי' "תרומת האדנים והמשכן".

אלא אחת למשכן ואחת למקדש ראשון ואחת למקדש שני.

ולכאורה מלי הרמב"ם משמע דכל אחד ואחת (הי') מחויב לסייע בבנין ביהמ"ק (וע"ד שהי' במשכן — שבוה גם תרומת האדנים (ולאו דוקא גדיב לב)) ולכאורה זהו חידוש גדול, ולע"ז לא מצאתי זה (מפורש, עכ"פ) בשום מק"א. ועוד להעיר אשר בנין ביהמ"ק היא מה"מצות שהם חובה על הצבור לא כל איש ואיש (סהמ"צ להרמב"ם — בסוף מ"ע, וכ"ה בסי' החינוך על אתר מצוה צ"ה בסופה), ואכ"מ.

(8) תניא פ"ז.

(9) פרשתנו כה, ת.

(10) ר"ח (שער האהבה פ"ו קרוב לתח' לתו), של"ה (ש' האותיות אות ל', מס' תענית רד"ה מענין העבודה, פ' תרומה חלק תו"א — שכה, ב, שכו, ב), לקו"ת ר"פ נשא, ובכ"מ.

א. על הפסוקים בריש פרשתנו ואמרנו^ל י: "שלש תרומות נאמרו ב' פרשה הזאת: תרומת אדנים, תרומת שקלים, ותרומת המשכן".

והנה ידוע ההפרש בין תרומת שקלים לתרומת אדנים ומשכן: על תרומת השקלים, שהיא לצורך קרבנות וכו', הי' הציווי לשעתו ו(מצות עשה) לדורות שביהמ"ק הי' קיים — על כל איש מבניי ליתן מחצית השקל בכל שנה לקרבנות צבור וכו' י. (וגם עכשיו בזמן הזה שאין בית המקדש קיים, נהגו כל ישראל לקרות בביהמ"ק פרשת שקלים בשבת שלפני ר"ח אדר לזכר המקדש י [לפי ש"בא' באדר משמיעין על השקלים] י). ויש אומרים שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן וזכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר י). משא"כ תרומת האדנים שחיובה הי' רק קודם לבנין המשכן ותרומת הכללית דהמשכן — שהיתה רק קודם לבנין המשכן וביהמ"ק י.

(1) שקלים פ"א ה"א. פרש"י פרשתנו כה, ב, נתבאר ע"פ חסידות באוה"ת עה"פ. (2) ויקחו לי תרומה... תקחו את תרומתי. וזאת התרומה. (3) רמב"ם ריש הל' שקלים. (4) חינוך מצוה קה, שו"ע או"ח סי' תרפה.

(5) שקלים שם מ"א. רמב"ם שם ה"ט. (6) שו"ע שם סי' תרצד.

(7) רמב"ם הל' ביהמ"ק פ"א ה"ב. וביל"ש כאן: וזאת התרומה וגו' מלמד שהראה הקב"ה למשה ג' תרומות כו' משכן כו' מקדש א' כו' שני שנאמר זהב וכסף ונחושת. אבל במדרש הגדול כאן: ולמה נאמר תרומה התרומה תרומתי בענין אתה,

פנימית דמוח ולב¹¹, אבל עכ"ז הרי היא יסוד וראשית העבודה¹². ולכן היו כל בני ישראל שוים ב"תרומת האדנים", היינו בענין היסודי והכללי של קב"ע וביטול המושרש בעצם הנשמה — ומצד עצם נשמותיהם הרי "כולן מתאימות ואב אחד לכולנה"¹³. משא"כ שאר חלקי ופרטי המשכן, הקרשים והיריעות וכו', שבנפש האדם ענינם העבודה בכוחות הפרטיים: ה"קרשים, שכל אחד הי' "עשר אמות קומתו", מרמזים לעשר כוחות הפנימיים של האדם¹⁴, וכוחות המקיפים שלו מרמזים ביריעות שהיו על ה"משכן למעלה. ומאחר שאין הרצון ושכלו ומדותיו של אחד דומים לשל חבריו, הרי מובן שהפרש כזה ישנו גם באופני ודרגות העבודה, בהתאם למעלת הכוחות שלו וכו'¹⁵.

ג. אמנם לפי"ז צריך להבין:

דהנה מצינו עוד חילוק בין תרומת האדנים לבין תרומת המשכן: בתרומת האדנים (מחצית השקל) נתחייבו רק האנשים (ולא נשים)¹⁶ ודוקא מבן עשרים ולמעלה (ולא פחות)¹⁷, אבל בתרומת המשכן השתתפו בין אנשים ובין נשים¹⁸, ואדרבה, "ויבואו האנשים על הנשים"¹⁹, טפלים להנשים²⁰, ואפילו קטנים שלא הגיעו לגיל י"ג שנה הביאו לנדבת המשכן, כדאי'

ב. והנה ענינן של "תרומת ה"אדנים" ו"תרומת המשכן" בעבודת האדם, יובן מההפרש באופן נתינתן של תרומות אלו במשכן כפשוטו: בתרומת האדנים השתתפו כ"א מבני" בסכום שוה לכולם — מחצית השקל²¹, ובתרומת המשכן נתן כ"א כפי נדבת לבו, וכמסופר בפ' ויקהל²².

ודוגמתן בעבודת האדם י"ל, לכאור', שתרומת האדנים ענינה ביטול וקב"ע הבא מצד עצם הנשמה, שבזה שווים כ"א מבני ישראל; משא"כ התרומה לכללות המשכן שענינה עבודת האדם בכוחות הפרטיים שלו דשכל ומדות — שבזה ישנם חילוקי מדרגות שונות לפי מצבו הרוחני של כ"א, שאינה דומה "נדבת הלב" (בירור וזיכוך המדות ע"י העבודה במוח ולב) של א' ל"נדבת הלב" של השני.

ועפ"ז יבואר ג"כ הטעם מה שהתרומה השווה לכל נפש (מחצית השקל) היתה בשביל האדנים דוקא, אבל היריעות וכלי המשכן וכו' שייכים להתרומה התלויה בנדבת לבו של כ"א: כי האדנים, אף שהם דבר הכי תחתון שבמשכן, הרי הם, ביחד עם זה, היסוד של המשכן כולו — עליהם נצבים ועומדים הקרשים וכו', ודוגמתם (של האדנים) בעבודת האדם הוא בחי' הקב"ע²³, דהן אמת, שבגילוי אין נרגש בה אור אלקי כפי שהוא נרגש בעבודה

14) ראה לקו"ת ברכה צח, ב. וראה ד"ה ומקנה רב תרס"ו (והמאמרים של אחריו) בענין עבודת עבד פשוט.

15) ראה תניא ר"פ מא.

16) תניא פל"ב.

17) ראה תקיזו תי"ט.

18) ראה בזה לקו"ש ח"א ע' 165, 161.

19) פקודי שם.

20) ראה תויו"ט שקלים פ"א מ"ד.

21) ויקהל לה, כב.

22) ראה רמב"ן שם.

11) כמפורש בפרשת פקודי לה, כרכו. פרש"י תשא ל, טו. והמחלוקת בירושלמי שקלים שם היא רק על איזה מהם קאי "העשיר לא ירבה וגו'" (על תרומת אדנים או תרומת שקלים, ראה פי' פני משה שם), אבל לכו"ע נתנו כל אחד סכום שוה — מחצית השקל.

12) לה, כא ואילך.

13) ראה ד"ה היושבת בנגים תש"ח

פ"א.

וקב"ע הבאה מצד עצמות הנשמה ששם אינה מגיעה ואינה נוגעת שום טומאה וכו' יי. ומהאי טעמא גם מובן שבחינה זו שייכת ונמצאת בכל אחד ואחת מבניי, אנשים, נשים וטף.

ואחרי הקדמת ההודאה מתחיל סדר העבודה הפנימית דק"ש ותפלה (אלא שצ"ל הכנה לזה — ולכן מקדימים לזה פסד"ז ברכות ק"ש כו' יי); ומביהכ"נ לביהמ"ד: — לימוד התורה, ואח"כ העבודה במשך כל היום כולו הבאה באופן של "הנהג בהם מנהג דרך ארץ" יי.

הרי מוצאים אנו בזה ענינים הפכים: מצד אחד, הנה החיוב דק"ש (ותפלה יי)

במודה אני שום שם (ראה בהמסומן בהערה הקודמת) — היינו שהוא למטה מבחינת השמות, אבל בפנימיות העינים מה שאין בו שום שם (ואפשר לאומרו קודם נטי') היא לפי שהודאה זו שבאה מבחי' עצם הנשמה היא לעצמותו ית' ולא אתפס בשם. דוגמא לדבר — זה שלא נמצא שם במג"א. (ראה בארוכה קונטרס "ענינה של תורת החסידות" סי"א).

(29) ראה היום יום ע' יט.

(30) ראה שו"ע אדה"ז אורח ר"ס נא ד"ה הקל קל (הקדמת הסידור). תו"א א. ד. ז. ד (בנוגע לפסד"ז). ל, ב. לקוית האוינו עז, ד (בנוגע ברכות ק"ש). ובכ"מ.

(31) סוף ברכות.

(32) שם לה, ב. וראה שו"ע אדה"ז אורח סי' קנה' קנו.

(33) היינו נוסח הקבוע ג"פ בכל יום. דלהדיעה דתפלה היא מדאורייתא (רמב"ם ריש הלכות תפלה) הרי מספיק מה שהנשים אומרות מיד בבקר סמוך לנטילה איזו בקשה, ומן התורה יוצאות בזה, ואפשר שאף חכמים לא חייבו יתור (מ"א אורח סי' קו סק"ב. שו"ע אדה"ז שם סי"ב). ולהסוברים דתפלה דרבנן (רמב"ן בשהמ"צ מצוה ה' וכן דעת רוב הפוסקים — מ"א שם) מה שהנשים מחוייבות בתפלה היא לפי שהיא בקשת רחמים (ברכות כ, ב). שו"ע אדה"ז שם). ואיזו ענין העבודה המדובר בפנים.

באדר"נ יי — והלא לפי הביאור הנ"ל צ"ל בהיפך: קב"ע וביטול ("תרומה מת האדנים") שמצד עצם הנשמה הרי הוא ענין השייך לכל בן ובת ישראל וגם לקטנים, משא"כ עבודה מסודרת בכחות פנימיים ומקיפים ("תרומת המשכן") שעיקר ענינה לא יתכן אלא בגדול וכו', באיש שכוחותיו הפנימיים הם בשלימות ובדרגא המתאימה לעבודה פנימית.

ועוד צריך להבין: הציווי "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" יי י"א יי שהוא מכון לתרומת מחצית השקל שלצורך האדנים — שההפרש בין "עשיר" ו"דל" ברוחניות הוא, כמארז"ל יי, "אין עני אלא בדעת" — וא"כ מהו הטעם שהחילוק שמצד כוחות הפנימיים הוזכרה התורה (אפילו אם הוא בדרך שלילה) דוקא גבי תרומת האדנים, קב"ע, שמצד עצם הנשמה? — ולכאור' לא הול"ל אלא שכ"א צריך ליתן סכום שוה (מחצית השקל) ותו לא.

ויובן כל זה בהקדים לבאר בסדר עבודתו של האדם במשך כל היום — עשיית המשכן הרוחני שבתוך כאור"א והקמתו:

עבודת היום מתחילה ב"מודה אני" שאומר מיד כשניעור משנתו. קודם נטי', כשעדיין טומאה שרוי' עליו יי. והטעם יי: כי "מודה אני" הר"ז הודאה

(23) פ"א. וראה גם אורח ריש פרשתנו פסוק ב. צפ"ע מהד"ת (להבאן הרגאצאוי) ג.

(24) תשא ל, טו.

(25) ת"ק בירושלמי שקלים שם.

(26) גדרים מא, א.

(27) שו"ע אדה"ז מהדו"ק ס"א, ס"ה.

מהדו"ת שם ס"ו. סידור אדה"ז בתחלתו.

(28) אף שבפשוטו הטעם שאפשר ל' אומרו קודם נטי' הוא לפי שלא גזכר

חל רק על אנשים ולא על נשים וטף יי, שמזה מובן שזוהי עבודה שגם בעיקר רה שייכת לכוחות הפנימיים של האדם (מוחו ולבו) ;

ולאידך גיסא, כל אלו המחוייבים בק"ש (ותפלה), היינו אנשים הגדולים וראויים לעבודה פנימית, כולם קוראים את "שמע" (ומתפללים) בנוסח אחד השווה לכל — שזה מורה שגם עבודה זו קשורה בבחינה ששונים בה כ"א מבניי, בחי' עצם הנשמה.

ודוגמתם של ענינים ההפכים הנ"ל בק"ש (ותפלה) ישנה גם בלימוד התורה וקיום המצות, וגם בעבודה של כל היום כולו — "בכל דרכיך דעהו" — אלא שהם באופן של אחיפז דוכתייהו :

מצד אחד, הרי עצם החיוב דת"ת מוטל על כל בניי, דגם הנשים חייבות ללמוד את ההלכות הצריכות להן י; (ואף שחיוב לימוד אינו [בתור חובת לימוד התורה] אלא רק בכדי לדעת איך לקיים את המצוה המוטלת עליהן), אולם מכיון שגם הן מברכות ברכות התורה מטעם זה יי, הרי מוכח שיש בזה גם ענין של תלמוד תורה ; וגם בנוגע לקטנים, הרי מצוה הן התורה על האב ללמד את בנו הקטן תורה יי — שמכל זה מוכח שענין

(34) משנה ברכות כ, א. רמב"ם הל' ק"ש פ"ד ה"א. טוש"ץ או"ח ר"ס ע. ואף שהטעם ע"פ נגלה בזה למי שהיא מ"ע שהזמן גרמא, הרי מזה עצמו מובן שכמו שהיא מוגבלת בזמן כן היא מדודה ומוגבלת בכחות האדם, ככפנים.

(35) משלי ג, ו. טוש"ץ או"ח סר"א.
(36) רמב"ם פ"א מהלכות ת"ת. שו"ע אדה"ז או"ח סי' קנה.
(37) ה"ל ת"ת לאדה"ז ספ"א.
(38) שם.

(39) שו"ע אדה"ז או"ח ט"ס מו. וראה בארכה לקו"ש חיד"ש שיחה ב' ל' עקב.
(40) ה"ל ת"ת לאדה"ז בתחלתו, משא"כ

הת"ת יש לו שייכות למדריגה בנפש האדם שבה משתווים כל אחד ואחד מבניי.

ואעפ"כ, מצד השני, הרי אופן החיוב של הלימוד — בכמות ואיכותו — אינו במדה השווה לכל אחד : יש מחויב ללמוד תורה יומם ולילה ובעמקות יי ; ובעל עסק שיעורו פחות מזה ועד שיש יוצא ידי חובתו באמירת פסוק אחד שחרית ופסוק א' ערבית יי ; והנשים מחוייבות ללמוד רק : א) ההלכות הצריכות להן, ב) עד שתדענה אותן.

וכמו"כ הוא בהעבודה דכל היום כולו בקיום המצות ובעבודה ד"בכל דרכיך דעהו", שהחיוב בכללות הוא דבר השווה לכל נפש — אבל ישנם כמה חילוקים בנוגע לפרטי ואופני החיוב : אנשים מחוייבים בכל מ"ע ומל"ת, נשים אינן מחוייבות במ"ע שהזמן ג' וכו' יי ; ועד"ז גם בענין ד"בכל דרכיך דעהו", שיש בו הרבה דרכים ואופנים שונים התלויים במצבו ועסקיו של איש ואיש.

ועפ"ז נמצא שתורת האדנים והתרומה לכללות המשכן הן בדוגמת העבודה דק"ש (ותפלה) והעבודה דת"ת

חיוב האב לחנכו במצות היא רק מד"ס (שם). ואף (שבנוגע לת"ת) היא מ"ע על האב והקטן אינו חייב (שם), הרי המצוה היא שהבן "ירגיל עצמו לקרות בתורה" (שם). וראה לעיל ע' 44 שוה"ג הא' להע"ר 19.

(41) ראה הל' ת"ת שם פ"ג ה"ה. אריח סקני"ז ס"א.

(42) ראה הל' ת"ת שם ה"ד. וי"ל שאפילו בקיום לא ימוש ספר התורה מפיך (מנחות צט, ב) הרי"ז רק ש"קיים ולא ימוש (ראה פרש"י שם ד"ה מצוה לאומרו, וראה ל' אדה"ז שם "לצאת ידי חובתו"), ומובן שאי"ז דומה למי שמקיים "והגית בו יומם ולילה" כפשוטו.

(43) קדושין כט, א.

האדנים): „העשיר לא ירבה והדל לא ימעט“, כי הנידון הוא בעבודה שמצד כוחות הפנימיים דמוח ולב, והרי בהם יש הפרש בין „עשיר“ ו„דל“, ובמילא אינה דומה עבודתו של האחד לעבודתו של השני. ולכן בתרומתו ועבודתו של כל אחד בפ"ע, אין ניכר שזוהי עבודה שמצד עצם הנשמה; אדרבה, מה שנראה הוא עשר גרה, הרומו לעשר הכחות הפנימיים.

אבל ב(השוואת ו) צירוף כולם יחד, היינו יסוד עבודתם המאחדם וכוללם יחד — כולם שווים בתרומתם. והיינו, כנ"ל, דהעבודה בכחות הפנימיים צ"ל באופן שיורגש בה הביטול דמצד עצם הנשמה, שאז ה"עשיר לא ירבה והדל לא ימעט".

ה. אמנם מכיון שעכ"פ העבודה גופא דק"ש (ותפלה) — תרומת האדנים — הוא מה שהאדם פועל בעצמו ע"י כוחותיו הפנימיים — הרי מובן שעבודה מוגבלת היא ובמילא גם ה"עצם הנשמה.

ד. והביאור בכל זה:

(ודכל היום): תרומת האדנים היא בדוגמא להעבודה דק"ש (ותפלה), שנשים וקטנים פטורים ממנה, אבל באנשים המחוייבים בה היא בנוסח השוה לכולם — על דרך תרומת האדנים שנתחייבו בה רק הגדולים „מבן עשרים שנה ומעלה“, אלא שכל המחוייבים שווים היו במידת תרומתם — מחצית השקל; והנדבה לכללות המשכן היא בדוגמת העבודה דת"ת (והעבודה דכל היום) שכ"א מחוייב בה גם הנשים והטף, אבל ביחד עם זה אינו דומה שיעור ואופן עבודתו של האחד להשני.

העבודה דק"ש (ותפלה) היא מצד הכחות הפנימיים דמוח ולב, אמנם מכיון שבאה ונמשכת ע"י ההקדמה דאמירת „מודה אני“, הודאה וביטול מצד עצם הנשמה, לכן נרגש ביטול זה והודאה זו גם בהעבודה דק"ש (ותפלה). היינו שבהעבודה דכחות פנימיים מורגש כי יסודתה בבחי' ביטול וקב"ע שמצד עצם הנשמה.

וזהו הטעם שעבודה זו מוטלת רק על אנשים (גדולים), מפני שהכחות הפנימיים שבהם הם בשלימות ומתאימים לעבודה זו; אולם מאחר שגם בכוחותיהם הפנימיים נרגש הביטול והקב"ע המורגש בעצם נשמותיהם, ש"כולן מתאימות" — לכן גם הנוסח דק"ש (ותפלה), המרמז ליסודה של עבודה זו, הוא באופן השוה ומשוה את כולם.

ובזה יובן מה שהדגישה התורה כעבודה זו (דק"ש (ותפלה) — תרומת

45) ראה דרך מצותיו (סס, רע"א). ובכ"מ.
46) ועפ"י יש לבאר (בפנימיות הענינים) מה דאי כירושלמי (שבת פ"ז, סוף ה"ב) בנוגע לבנין בשבת, שבתחלה רצו ללמוד דבנין ע"ג כלים הוי בנין מזה שבמשכן היו נותנים קרשים ע"ג אדנים, ומשני „אדנים כקרקע הן“.

והביאור: כלים ענינם כחות פנימיים, ומכיון שתרומת האדנים היא עבודת האדם בכוחות פנימיים (כבפנים), מובן, שגם ה"אדנים עצמם הם בסוג כזה, ובפרט שהם נעשו מהכסף של המחצית השקל עצמו (ולא כתרומת הקרבנות כו') ולבדק הבית, שבממון זה קנו קרבנות כו'). ולכן מתחלה הביאור ראי' שבנין ע"ג כלים הוי בנין מזה שנתנו את הקרשים על האדנים. וע"ז משני: אדנים כקרקע הן, שאי"ז רק עבודה דכוחות פנימיים כ"א שחזורים הם בהקב"ע שמצד עצם הנשמה, בחי' הביטול דנפשי כעפר לכל תהי'.

44) ובתרומת האדנים — מכן עשרים, שלימות הגלות עד שיכול לצאת בצבא וכו', וראה ב"ב קנה, א. לקו"ת במדבר ב, א.

אור האלקי הנמשך ע"י עבודתו — בא בהגבלה.

וזהו מה שהסדר דק"ש (ותפלה) מוגדר הוא בנוסח קבוע, במספר מדויק של הפרשיות (והברכות), התיבות והאותיות (ופרטי הדינים בדקדוקם וכו') — שזה מורה על סדר העבודה הפנימית: "שמע ישראל" (שהוא ל' הבנה והשגה), היינו להתבונן בגדלות הוי' ולבא עינינו ל"ואהבת את הוי' אלקיך" שתתעורר בלבו אהבתו ויראתו ית' ⁴⁸. וע"י עבודה זו במוחו ולבו הרי הוא מקשר חכמתו בחכמתו ית', ואהבתו בהאור אלקי המאיר בספי' החדש ⁴⁹ (היינו כמו שאלקות נתלבש ונתצמצם במדות אלו), והיינו שמצד האדם הרי זו עבודה השייכת למדות פרטיות, ולכן נמשך עינינו ג"כ רק האור המאיר בספירות פרטיות, לא עצמותו ית'.

ו. ואחרי העבודה דק"ש (ותפלה) באה העבודה דלימוד התורה וקיום מצותי', ואח"כ עבודת היום כולו — "בכל דרכיך דעוהו" — וענינם לעשות דירה לו ית' בתחתונים ⁵⁰. והיינו שעיינו ממשיכים עצמותו ית' למטה בתחתונים, כפי שהם במציאותם.

ובעבודת האדם הלזו שבמשך כל היום (עיקר הזמן דעשיית הדירה) אין בה הגבלות, באיזה אופן (איזה מסחר ומלאכה וכו') לעשות לו ית' דירה

בתחתונים ⁵¹; כי ענינה — ש"התחתונים" נים" ⁵² כמו שהם במציאותם ייעשו דירה לו ית' ע"י שעוסק בהם לשם שמים, ויתירה מזו ⁵³ — באופן ד"בכל דרכיך דעוהו". ובמילא מובן שאינה מוגבלת ג"כ רק לאנשים וכו' אלא שייכת לכל אחד ואחת מבני"י ⁵⁴, מכיון שהיא עבודה במעשה ובפועל. אלא שדרוש לזה גם "נדבת לב", היינו שיעשה כל זה בחיות ובהרגש הלב ⁵⁵.

ז. והנה המשכן בכללותו נעשה מהי"ג ⁵⁶ (ט"ו ⁵⁷) דברים הגשמיים ש' באו מתרומת המשכן הכללית — והי

(51) וכנראה בההפך שבין תרומת האדנים ותרומת המשכן: תרומת האדנים ה' דבר מסוים ומיוחד בעולם — כסף, וממנו עשו את האדנים (ראה לעיל הערה 46), משא"כ תרומת המשכן שמהן עשו את המשכן היתה מייג דברים הכוללים כל הענינים שבהבניה, דומם, צומח, חי (וב' צירוף נדיבות הלב — מדבר), כי ענינה לעשות כל עניני העולם דירה לו ית', ולא רק דבר מסוים — כחות פנימיים של האדם.

(52) כי המשכת עצמותו ית' הוא דוקא בתחתון שאין תחתון למטה ממנו (ראה תניא פל'י). ומובן דכמו שהוא בכללות העולמות עד"ז הוא בעוה"ז הגשמי עצמו (ראה תרי"א ר"פ ויגש. לקו"ש ח"ו ע' 17 ואילך). (53) ההפך ביניהן — ראה לקו"ש ח"ג ע' 907, 932. וראה לקו"ש ח"ו ע' 104.

(54) דלכחי' עצמותו ית' שייך כאו"א, וכמאמר שם שמים שגור בפי כל אף בפי נשים ותנוקות וע"ה — ראה ד"ה חכמות בחוץ תרונה תרצ"ד (ספה"מ — קונטרסים — ע' רצו). ובכ"מ.

(55) ראה אוה"ת תרומה (ע' אישנא) שתרומה הג' (הנוכח בפרשתנו) שבאה ל' עשיית המשכן הוא ענין בכל מאור, והרי היא הממשכת מאד שלמע', בליג האמיתי.

(56) שהש"ר ד, יג. וח"ב קמח, א. תנחומא תרומה ה. פרש"י ריש פרשתנו.

(57) בחי' וכלי יקר שמות כה, ג. וראה וח"ב קלה, א.

(47) ראה שו"ע או"ח סי' סא, שו"ע אדה"ז שם.

(48) ראה תרי"א בתחלתו. ובכ"מ. וראה קונטרס העבודה פ"ד ואילך.

(49) ראה תרי"א ז, ד. וראה דרמ"צ שרש מצות התפלה פ"ב ואילך.

(50) תנחומא נשא טז. עד"ז במדבר פ"ג, ו.

רר את בחי' עצם הנשמה שישנה בכ"א מבנ"י בשוה י', ולכן הקהיל משה את כל עדת בני' גם נשים וטף, בכדי לעורר את עצם הנשמה שבכ"א מי"ש ראל, כי עי"ז הי' אפשר אח"כ לצוותם על בנין המשכן⁹³: "שבעבודה דכחות פנימיים יורגש בחי' הקב"ע וביטול שמצד עצם הנשמה — תרומת האד"נים, ואח"כ העבודה דנדבה הכללית למשכן.

ועד"ז הוא בכל דור ודור, שהת"עוררות עצם הנשמה באה ע"י בחי' "משה", "דאדתפשוטות דמשה בכל דרא ודרא"⁹⁴, נשיאי ישראל שהם בחי' ה' ראש ומוחין של בני' שבדור⁹⁵, ובכח זה יכול כאו"א בעבודתו דכחות פנימיים שלו בק"ש (ותפלה) ואח"כ ע"י העבודה דלימוד התורה וקיום המצ"ות, ו"בכל דרכיך דעוהו" שבמשך כל היום כולו, לעשות לו ית' דירה בתח"תונים.

(משיחת ש"פ ויק"פ תשכ"ג)

נו. כנ"ל, שע"י עבודת כל אחד ואחת בענייני הגשמיים עפ"י תורה ה"ה ממשיך עצמותו ית' למטה בתחתונים.

אבל מ"מ אין עבודה זו אפשרית אלא לאחר העבודה ד"תרומת האד"נים" ע"י אלו ש"מבן עשרים שנה ומעלה"; כי דוקא עבודתם זו בכחות פנימיים שלהם כפי שהיא מיוסדת על הביטול וקב"ע שמצד עצם הנשמה, היא הנותנת כח ויכולת לכאו"א להמשיך עצמותו ית' למטה ע"י העבודה ד"תרומת המשכן"⁹⁶.

וכמו בעבודת כל יום ויום, שדוקא לאחרי עבודת ק"ש (ותפלה) של ה' גדולים בישראל יש בכח כל אחד ואחת מישראל לעשות דירה לו ית' במשך כל היום כנ"ל.

ח. והנה כמו שבסדר עבודת היום לעשות משכן לו ית' הנה היסוד וההקדמה היא אמירת "מודה אני" ש'הוא הביטול וקב"ע שמצד עצם הנשמה, עד"ז הי' בעבודת המשכן:

דהנה מצינו שכשמסר משה לישראל את ציווייו של הקב"ה על עשיית ה'משכן, נאמר קודם לזה: "ויקהל משה את כל עדת בני'". ולכא"ל, הי' לו תחלה להקהיל את כל אלו שמבן עשרים שנה ומעלה ולצוותם על "תרומת האדנים" הבאה לראשונה, ואח"כ להק"היל את כל עדת בני', כולל גם הנשים⁹⁷ ולצוותם על "תרומת המשכן"? אלא שהקהלה זו⁹⁸ הי' בשביל לעו-

(58) ראה עד"ז לקו"ש ח"ג ע' 933.

(59) רמב"ן ר"פ ויקהל, אבל בזח"ב (קצה, א): ר"א פתח הקהל את העם ה'אנשים והנשים והטף מה להלן כו' אופי הכא כו' שתיו רבוא, ושם (קצה, ב): ויקהל כו' גוברין כו' לתודיהו, וראה אור"ח ר"פ ויקהל.

(60) ושייכת במיוחד לקביעות שנה זו

(תשל"ג), דו' אדר (שענינו באדר — ראה מג"א אור"ח סתק"פ סק"ח) חל ב' תרומה (ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב) ע"פ מה דאיתא בתקונים על משה רבנו ע"ה שאחר פטירתו מתפשטת הארתו בכל דרא ודרא לששים ריבוא נשמות (אגה"ק סו"ס כז), וי"ל שע"ז נעשה התאחדות כולם —) התעוררות עצם הנשמה שבכ"א, ומובן שבכל שנה ושנה ביום ההסתלקות הוא ביתר שאת ועז.

(61) ראה לקו"ש ח"ו שיחה א' לפ' ויקהל (ע' 217 ואילך).

(62) שע"י שבניי נמצאים "כולנו כאחד" ע"ז דוקא אפשר להיות גילוי הוי' אחד (ראה תניא פ"ב), גילוי ושכנתי בתוכם במשכן.

(63) תקו"ז תס"ט.

(64) תניא פ"ב.

תרומה *

כולל מינים רבים שהם המנורה והשלחן והמזבח וחולתם כלם מחלקי המקדש והכל יקרא מקדש, וכבר ייחד הציווי בכל חלק וחלק.

והיינו שדעת הרמב"ם היא, כי עשיית כלי המקדש אינה מצוה בפ"ע כ"א חלק במצות בנין בית המקדש.

הרמב"ן, חולק עליו וכותב, ולא הוכשר בעיני הטעם שכתב בו הרב שאמר שהם חלקים מחלקי המקדש, לפי שאין הכלים חלק מן הבתים אבל הם שותים מצות ואינן מעכבות זו את זו ומקריבין בבית אעפ"י שאין בו כלים אלו (וממשיך) ולכן אצלי עשיית הארון והכפורת לשום שם העדות תמנה מצוה בפ"ע. ומה שעשיית ה' שלחן ומזבח ומנורה לא תמנה מצוה בפ"ע לפי"ד הרמב"ן — הוא מפרש הטעם, מפני שנצטוונו לשום לחם לפני ה' תמיד וצוה אותנו בהכשר העבודה הזאת שהיא לשום אותו ב' שלחן מתואר כן ושיסודר לנו שתהי' הדלקה הזו במנורה של זהב משקלה וענינה כן וכן, והנה הם תשמישי קדושה.

ב. והנה בשוב דעת הרמב"ם כתב המג"א, ד"אף שהם אינם מעכבים העבודה בביהמ"ק על זה לא ימנע מהיותם חלקים שהרי כמה דברים יש שאינם מעכבים דבר אחר והם חלקים *

לי מקדש שהביא, הוא לכל הזמנים — ראה קרית ספר שם.

(4) בהשגות למהמ"צ מ"ע לג.

(5) בטהמ"צ שם.

(6) וכסברא זו כתב גם במג"ח (שם): אך באמת יש הרבה דיני מצוה שאין מעכבין

א. מהכתוב „ועשו לי מקדש וגו'“ הנאמר בפרשתנו יליף הרמב"ם, מצות עשה „שציונו לבנות בית ה' בחירה לעבודה בו יהי' ההקדשה והב' ערת האש תמיד, ואליז תהי' ההליכה והעלי' לרגל כו' והוא אמרו ית' ועשו לי מקדש“ (וממשיך) „שזה הכלל

(*) וסיום מס' מדות.

(1) כה, ה.

(2) סהמ"צ מ"ע כ. וראה שם שרש יב. רמב"ם ריש הל' ביה"ב. ועד"ז הוא בחינוך מצוה צה.

(3) ראה כס"מ הל' ביהב"ח שם דהסמ"ג (מ"ע קסג) כתב דלמדין מהכתוב (ראה יב, יא) והי' המקום אשר יבחר ה"א גו' (שהוא בסנה' כ, ב). ולא רצה לומר שהי' מצוה היא ועשו לי מקדש (כהרמב"ם) משום דהוא קרא במשכן שבמדבר מיירי*, ולהרמב"ם משמע דהאי קרא כלל הוא לכל מקום בין למשכן שבמדבר בין לשילה וגוב ובצעון בין לבית עולמים ודיקא נמי דקאמר ועשו לי מקדש ולא ועשו לי משכן**. ובברית משה לסמ"ג (שם) כתב שגם לדעת הסמ"ג למדין מפסוק דילן, וכבר העירו שכובר הרמב"ם (שלבנות ביהב"ח נא' בפ' סוק ועשו לי מקדש) מפורש בתנחומא תצא יא. פסיקתא דר"ב פ"ג. ועד"ז בסדר עולם ספ"ו.

ומש"כ בלח"מ ריש הל' מלכים שגם לדעת הרמב"ם ועשו לי מקדש קאי על משכן שבמדבר „וכי היכא דבשילה ובמדבר היא מצוה ודאי דביהב"ח היא מצוה“, צ"ע שהרי מנה המצוה מפסוק דילן במנין המצות, והרי אינו מונה במנין המצות רק מה שנוגע לדורות. וגם מפשטות לשונו בל' ביהב"ח „וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה שנאמר כי לא באתם כו'“, מוכח שהפסוק ועשו

(*) עד"ז כתב בקנאת סופרים למ"ע כ'.

(**) וראה עד"ז באוה"ח כאן. וראה גם קנאת סופרים שם.